

GOSPODARCZY GABINET CIENI

Warszawa, 21 grudnia 2020 r.

RAPORT: MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA

- **Firmy państwowe funkcjonują w sposób mniej efektywny niż podmioty prywatne**
- **Proces repolonizacji skutkuje natomiast negatywnymi konsekwencjami budżetowymi**
- **Rekomendujemy rządowi remanent zasobów państwa w spółkach komercyjnych**

– Zamierzeniem obecnego rządu jest zwiększenie udziału własności państwa w gospodarce krajowej. Proces ten jest sukcesywnie realizowany od przeszło 4 lat pod hasłem „repolonizacja”, ale od roku aktywność rządu w tym obszarze znacznie się zwiększyła. Najbardziej spektakularnych przedsięwzięć repolonizacyjnych dokonuje PKN ORLEN (LOTOS, PGNiG, RUCH, Polska PRESS), ale też widoczne są one w działaniach innych dużych spółek państwowych – mówi **dr Grażyna Magdziak**, minister ds. majątku Skarbu Państwa w Gospodarczym Gabiniecie Cieni BCC. – Uzasadnienia biznesowe powyższych decyzji są mało przekonujące, na co wskazują między innymi restrykcyjne warunki zgody na przejęcie LOTOS-u, jakie narzuciła Polsce Komisja Europejska. Niekiedy zaś – jak w przypadku Polska PRESS – względy polityczne górują nad argumentami ekonomicznymi – podkreśla Grażyna Magdziak.

Gospodarczy Gabinet Cieni BCC rekomenduje rządowi remanent zasobów państwa w spółkach komercyjnych i „wyjście” ze spółek, w tych przypadkach, gdzie rzetelny rachunek ekonomiczny nie wskazuje w najbliższej przyszłości na możliwość efektywnego odzyskania środków zainwestowanych w ich przejęcie i dokapitalizowanie oraz uzyskanie stosownego zysku z ulokowanego w nich kapitału. – Pod tym kątem należy też analizować każdą kolejną potencjalną akwizycję, gdyż tylko wówczas transakcje te będą się „bronić” biznesowo. Nie odnosimy się do akwizycji dokonanych z powodów politycznych, bo tych rząd nie powinien w ogóle dokonywać – uważa dr Grażyna Magdziak.

– Postulujemy by dla zachowania przejrzystości rachunku efektywności działania spółek należących do państwa, a także w interesie prywatnych inwestorów posiadających akcje lub udziały tych spółek rząd zrekomensował koszty narzuconych im działań „COVID-owych”, bo w istocie powinny to być wydatki budżetowe, a nie wydatki wymuszane na komercyjnych podmiotach gospodarczych, tyle tylko że państwowych – dodaje minister ds. majątku Skarbu Państwa w Gospodarczym Gabiniecie Cieni BCC.

Opracowanie jest elementem Raportu Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC dot. IV kwartału 2020 r. Będziemy codziennie przedstawiać poglądy poszczególnych ministrów związane z obecną sytuacją w gospodarce oraz zawierające rekomendacje na przyszły rok.

MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA

DR GRAŻYNA MAGDZIAK

minister ds. majątku Skarbu Państwa Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC

Ekspert z zakresu zagadnień prywatyzacyjnych, analizy finansowej przedsiębiorstw, rynku kapitałowego i restrukturyzacji. Doradca parlamentarny i doradca ekonomiczny wielu firm. Od 20 lat prezes jednej z najlepszych firm doradczych – BAA Polska. Stały członek Rady Dialogu Społecznego z ramienia przedsiębiorców. Jedną z założycielek BCC, członek Rady Organizatorów oraz Konwentu BCC.

☎ 22 562 33 43 ✉ grazyna.magdziak@bcc.org.pl

POSTULATY PRZEDSIĘBIORCÓW NA 2021 ROK

1. Zamierzeniem obecnego rządu jest zwiększenie udziału własności państwa w gospodarce krajowej. Proces ten jest sukcesywnie realizowany od przeszło 4 lat pod hasłem „repolonizacja”, ale od roku aktywność rządu w tym obszarze znacznie się zwiększyła. Najbardziej spektakularnych przedsięwzięć repolonizacyjnych dokonuje PKN ORLEN (LOTOS, PGNiG, RUCH, Polska PRESS), ale też widoczne są one w działaniach innych dużych spółek państwowych. Uzasadnienia biznesowe powyższych decyzji są mało przekonujące, na co wskazują między innymi restrykcyjne warunki zgody na przejęcie LOTOS-u, jakie narzuciła Polsce Komisja Europejska. Niekiedy zaś – jak w przypadku Polska PRESS – względy polityczne górują nad argumentami ekonomicznymi.

W jednej z wypowiedzi, minister Jacek Sasin przekonywał iż przejmowanie przez rząd podmiotów prywatnych wpływa na lepsze zarządzanie gospodarką kraju i umożliwia polskim wyrobom skuteczniejsze konkurowanie na rynkach międzynarodowych. Obserwacja dotychczasowych osiągnięć polskiej gospodarki nie potwierdza jednak powyższej opinii. Firmy państwowe z racji niekompetentnych i bardzo często zmieniających się zarządów oraz dodatkowych, nie związanych z ich działalnością podstawową zadań, jakie są na nie nakładane, funkcjonują w sposób mniej efektywny niż podmioty prywatne.

Polskie firmy prywatne świetnie radzą sobie również zagranicą, na co wskazują wyniki polskiego eksportu, a także szereg wystaw, targów i konkursów, w których ich wyroby zdobywają najwyższe laury; chociażby konkurs Ambasador Polskiej Gospodarki, organizowany przez BCC.

Proces repolonizacji skutkuje natomiast negatywnymi konsekwencjami budżetowymi. Następuje bowiem wzrost wydatków firm państwowych związanych z zakupem firm prywatnych, a najczęściej również z ich dokapitalizowaniem, a więc w następstwie ograniczenie wpływów do budżetu.

Ponadto, spowolnieniu ulega proces unowocześniania gospodarki, bo motorem wzrostu innowacyjności w naszym kraju są podmioty prywatne, a nie państwowe. Repolonizacja zniechęca także inwestorów zagranicznych do lokowania kapitału w spółki, w których zaczyna rządzić państwo, bo kondycja finansowa tych spółek się pogarsza i stają się one decyzyjnie nieprzewidywalne. Z tego samego powodu ograniczają swój udział w firmach zarządzanych przez państwo inwestorzy krajowi. Skutkiem takich zachowań jest między innymi zapaść warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych.

Ze wszech miar zasadne jest zatem zarekomendowanie rządowi remanentu zasobów państwa w spółkach komercyjnych i „wyjście” ze spółek, w tych przypadkach, gdzie rzetelny rachunek ekonomiczny nie wskazuje w najbliższej przyszłości na możliwość efektywnego odzyskania środków zainwestowanych w ich przejęcie i dokapitalizowanie oraz uzyskanie stosownego zysku z ulokowanego w nich kapitału.

Pod tym kątem należy też analizować każdą kolejną potencjalną akwizycję, gdyż tylko wówczas transakcje te będą się „bronić” biznesowo. Nie odnosimy się do akwizycji dokonanych z powodów politycznych, bo tych rząd nie powinien w ogóle dokonywać.

2. W nawiązaniu do wskazanego wyżej procesu zwiększania w gospodarce udziału Skarbu Państwa postulujemy by rząd przedstawił i poddał dyskusji publicznej np. w ramach Rady Dialogu Społecznego, strategię jaką chce się kierować dla realizacji tego procesu. A więc w jakich branżach planuje dokonywać przejęć i konsolidacji oraz jakich kosztów i efektów oczekiwać należy w wyniku realizacji tych działań.

Dyskusja ta pozwoli rządzącym na pełniejszą analizę zasadności owych zamierzeń oraz dostarczy przedsiębiorcom działającym w obszarach, gdzie państwo chce być obecne w większym wymiarze niż

obecnie, informacji niezbędnych do dalszego planowania swoich działań. Przedmiotem takiej publicznej dyskusji była przecież Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju, więc powinna być również Strategia Wzrostu Udziału Państwa w Gospodarcie.

3. Spółki państwowe, podobnie jak większość podmiotów prywatnych bardzo poważnie odczuły załamanie gospodarki wywołane pandemią. Mogą one korzystać ze wsparcia jakiego udziela rząd takim firmom, z tym że zasadniczym parametrem pozwalającym ubiegać się o pomoc rządową jest spadek przychodów. Wiele spółek państwowych zostało natomiast obciążonych przez swojego właściciela – państwo – dodatkowymi zadaniami, takimi jak zakup maseczek, finansowanie budowy szpitali tymczasowych, obsługa telefonicznych linii zgłoszeń osób zarażonych, transport środków medycznych i żywnościowych itp. Poza spadkiem przychodów, firmy te odnotowały więc także nieoczekiwany wzrost kosztów, a te wydatki nie są już zwracane spółkom państwowym, a w istotny sposób pogarszają one stan finansowy tych podmiotów. Różnego rodzaju pomoc COVID-ową świadczy co prawda wiele małych i dużych firm prywatnych, ale tych czynności dokonują one dobrowolnie, w skali nie zagrażającej swojemu bytowi ekonomicznemu. Spółki państwowe robią to w sposób i w skali jakie wynikają z decyzji od nich niezależnych.

Postulujemy by dla zachowania przejrzystości rachunku efektywności działania spółek należących do państwa, a także w interesie prywatnych inwestorów posiadających akcje lub udziały tych spółek rząd zrekompensował koszty narzuconych im działań „COVID-owych”, bo w istocie powinny to być wydatki budżetowe, a nie wydatki wymuszane na komercyjnych podmiotach gospodarczych, tyle tylko że państwowych.

PODSUMOWANIE dotychczasowych działań rządu

Pozytywy:

Z powodu pandemii i kryzysowej sytuacji w gospodarce spadły nie tylko wyniki firm produkcyjno-usługowych, ale również banków. Według informacji podanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w okresie siedmiu miesięcy 2020 roku zysk banków był niższy niż w tym samym okresie 2019 r. o 51,9%. Z uwagi na to obniżenie, jak też na możliwość dalszych negatywnych konsekwencji dla gospodarki, związanych ze skutkami oddziaływania COVID, KNF zaapelował do banków i ich właścicieli o nie wypłacanie dywidend z zysków za rok 2019 i za lata wcześniejsze. Wzmocnienie bazy kapitałowej banków poprzez zatrzymanie wypłat z zysku stało się w ocenie KNF konieczne dla zwiększenia możliwości skutecznego ich reagowania na potrzeby klientów, w tym przedsiębiorstw, które mogą mieć problemy ze spłatą zaciągniętych kredytów. Decyzję KNF uznać należy za zasadną i pożądaną, bo w istocie wiele firm może mieć problemy ze spłatą zobowiązań bankowych, co w konsekwencji pogorszy kondycję banków.

Zagrożenia:

1. Kondycja spółek państwowych jest obecnie bardzo marna. Odczuły one skutki pandemii znacznie dotkliwiej niż firmy prywatne i w konsekwencji podmioty, które przez wiele lat generowały zyski teraz wykazują straty (LOTOS, JSW, TAURON, ALIOR Bank, ENERGA, PKP CARGO), a w przypadku pozostałych zyski znacząco spadły (AZOTY, PKO) lub pogłębiły się straty (Polska Grupa Górnicza). Prawda jest jednak taka, iż pandemia zaogniła tylko problemy finansowe podmiotów państwowych.

Już na wiele miesięcy przed pojawieniem się COVID ich kondycja finansowa bowiem słabła czego konsekwencją były ich pogarszające się notowania giełdowe. W ciągu ostatnich 12 miesięcy wartość 17 notowanych na giełdzie spółek państwowych obniżyła się o 35 mln zł. Obecnie indeks tych spółek jest wyraźnie niższy od giełdowych spółek prywatnych, co oznacza duży deficyt zaufania inwestorów do firm kontrolowanych przez Skarb Państwa. Potwierdza to zawartą już wcześniej w niniejszym materiale tezę iż zarządzanie tym sektorem gospodarki mocno kuleje.

2. Intencją tego raportu jest koncentrowanie się na sprawach aktualnych i najbardziej istotnych dla funkcjonowania spółek Skarbu Państwa. Stąd też, mimo iż wielokrotnie o tym już wspomniano, po raz kolejny wracamy do kwestii częstych zmian składu zarządów tych spółek. Od początku bieżącego roku, po spowodowanym wyborami kilkumiesięcznym okresie braku spektakularnych decyzji dotyczących zmian na stanowiskach menadżerów państwowych, karuzela przetasowań znowu ruszyła i trwa do dziś. Odwołano lub doprowadzono do rezygnacji ze stanowiska prezesów spółek: AZOTY, PGZ, PGE, PZU, ZA Puławy, Pekao, Poczta Polska, ALIOR Bank, Polska Grupa Górnicza, PGNiG, PP Porty Lotnicze, Stadnina Koni w Janowie Podlaskim. Liczne zmiany następowały również na stanowiskach wiceprezesów.

Sądzić by można, że w czasie kryzysu firmami kierować powinni ludzie znający już ich specyfikę i potrafiący szybko znajdować rozwiązania pojawiających się wówczas problemów. Tymczasem, po odwołaniu lub rezygnacji ze stanowiska członków zarządu spółek państwowych do ich władz kieruje się ludzi nowych, bez doświadczenia w kierowaniu dużymi strukturami organizacyjnymi lub osoby z administracji państwowej. Ponownie zwracamy uwagę na ten naganny proceder, ponieważ jest on sprzeczny z zasadami dobrego zarządzania. Nie znajduje też potwierdzenia ani w firmach sektora prywatnego, ani w spółkach kontrolowanych przez państwo w innych krajach europejskich.

Kontakt dla mediów:

Emil Muciński

rzecznik, Instytut Interwencji Gospodarczych BCC

tel. 602 571 395

e-mail: emil.mucinski@bcc.org.pl; instytut@bcc.org.pl

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm. W skład GGC BCC wchodzi wybitni gospodarzy fachowcy, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne [lista poniżej]. Więcej informacji: <http://www.bcc.org.pl/Gospodarczy-Gabinet-Cieni.4241.0.html>